

บทที่ 4

องค์กรของภาครัฐ ในการจัดการสถานะทางกฎหมายของคนลาวในประเทศไทย

ในบทนี้ผู้ทำวิทยานิพนธ์จะได้ทำการศึกษาถึงองค์กรของภาครัฐ ในการจัดการสถานะทางกฎหมายของคนลาวในประเทศไทย ว่ามีองค์กรใดบ้างที่เข้ามาเกี่ยวข้องที่มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินการจัดการปัญหา จัดการสถานะทางกฎหมายของคนลาวในประเทศไทยอย่างไรบ้าง เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ถึงการจัดการปัญหาดังกล่าวขององค์กรภาครัฐว่ามีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด ซึ่งผู้ทำวิทยานิพนธ์จะมุ่งศึกษาถึงความมีอยู่ขององค์กร วัตถุประสงค์ อำนาจหน้าที่ ตลอดจนถึงการดำเนินการและการปฏิบัติงานขององค์กรดังกล่าว ดังต่อไปนี้

จากการศึกษาของผู้ทำวิทยานิพนธ์วิทยานิพนธ์พบว่า องค์กรของภาครัฐที่ได้เข้ามามีบทบาทหน้าที่ในการจัดการสถานะทางกฎหมายของคนลาวในประเทศไทยมี 4 องค์กรหลักด้วยกัน เช่น 1) องค์กรของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการให้สิทธิอาศัยในประเทศไทย 2) องค์กรของรัฐที่ทำหน้าที่ในการปฏิบัติตรวจคนเข้า-ออกเมืองและการส่งกลับ 3) องค์กรของรัฐที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับสิทธิในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน (Right to work access) และ 4) องค์กรของรัฐที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งผู้ทำวิทยานิพนธ์จะได้ทำการศึกษาเป็นแต่ละกรณี ดังต่อไปนี้

1. องค์กรของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการให้สิทธิอาศัยในประเทศไทย

จากการศึกษาองค์กรของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการให้สิทธิอาศัยในประเทศไทยนั้น ผู้ทำวิทยานิพนธ์วิทยานิพนธ์พบว่า องค์กรภาครัฐที่ได้เข้ามามีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการให้สิทธิอาศัยในประเทศไทยมี 2 องค์กรหลักด้วยกัน คือ 1. สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ 2. กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

1.1. สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ

จากการศึกษาพบว่า สภาพความมั่นคงแห่งชาติ มีหน้าที่ในการพิจารณาเสนอแนะนโยบายเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติให้สอดคล้องต้องกัน เพื่อให้กิจการต่างๆของรัฐสามารถ

ประสานกันได้อย่างใกล้ชิด เป็นผลดีต่อความมั่นคงแห่งชาติ¹ โดยมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.2502 ได้กำหนดให้มีสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ทำหน้าที่ดำเนินกิจการให้เป็นไปตามมติของสภาความมั่นคงแห่งชาติ²

เมื่อพิจารณาจากข้อ 1 แห่งกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.2545 จะเห็นได้ว่า บทบาทหน้าที่ของสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติส่วนใหญ่จะเป็นในเรื่องของการเสนอแนะหรือกำหนดนโยบายแห่งชาติ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงแห่งชาติเป็นหลัก ซึ่งสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติจะกำหนดนโยบายแห่งชาติให้เป็นไปในลักษณะใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในแต่ละยุคแต่ละสมัย

ในปัจจุบัน นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ(พ.ศ.2546-2549)จึงได้ถูกกำหนดขึ้นเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีของคนในชาติเป็นหลัก โดยให้ภาครัฐเร่งแก้ไขปัญหาต่างๆ โดยยอมรับ

¹ มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2502.

สภาความมั่นคงแห่งชาติ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) พิจารณาเสนอแนะคณะรัฐมนตรี ในเรื่องนโยบายภายใน นโยบาย ต่างประเทศ และนโยบายการทหารกับการเศรษฐกิจ

(2) พิจารณาเสนอแนะคณะรัฐมนตรี ในเรื่องนโยบายภายใน นโยบาย ต่างประเทศ และนโยบายการทหารกับการเศรษฐกิจ และอื่น ๆ อันเกี่ยวกับ ความมั่นคงแห่งชาติให้สอดคล้องต้องกัน เพื่อให้กิจการทหารและกระทรวง ทบวง กรม และองค์การอื่น ๆ ของรัฐ สามารถประสานกันได้อย่างใกล้ชิด เป็นผลดีต่อความมั่นคงแห่งชาติ

(3) พิจารณาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงแห่งชาติตามที่คณะรัฐมนตรี มอบหมาย มาตรา 6 สภาความมั่นคงแห่งชาติ อาจตั้งคณะกรรมการให้พิจารณา หรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่สภาความมั่นคงแห่งชาติจะมอบหมายก็ได้

คณะกรรมการที่สภาความมั่นคงแห่งชาติแต่งตั้งตามความในวรรคก่อน อาจเชิญบุคคลใด ๆ มาสอบถามหรือให้ชี้แจงแสดงความเห็นในกิจการใด ๆ อันเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติได้

² มาตรา 7 ให้มีสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ มีหน้าที่ดำเนินกิจการ ให้เป็นไปตามมติของสภาความมั่นคงแห่งชาติ และให้มีเลขาธิการสภาความมั่นคง แห่งชาติเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ และจะให้มีรองเลขาธิการสภาความมั่นคง แห่งชาติเป็นผู้ช่วยปฏิบัติราชการก็ได้

สิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความหลากหลายของวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ตลอดจนเผยแพร่และเสริมสร้างแนวความคิดและระบบการจัดการปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี สร้างความเข้มแข็งของคนในชุมชนและสังคมอย่างเป็นเครือข่ายทั้งภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชนและภาควิชาการ³

1.2. กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

กรมการปกครองมีภารกิจเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงภายในประเทศ การอำนวยความสะดวกและการทะเบียน เพื่อให้ประชาชนมีความมั่นคงปลอดภัยและได้รับการบริการที่สะดวกรวดเร็ว โดยในการดำเนินการตามภารกิจดังกล่าว ให้กรมการปกครองมีอำนาจหน้าที่ในการเสนอแนะและจัดทำแผนมาตรการที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงภายใน ตลอดจนมีอำนาจดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงภายใน งานการข่าว งานกิจการชายแดน การควบคุมดูแลชาวเขาและชนกลุ่มน้อย ผู้อพยพและผู้หลบหนีเข้าเมือง และงานสัญชาติ⁴

ในส่วนกิจการชายแดนและผู้อพยพนั้นมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการเสนอแนะนโยบาย กำหนดมาตรการ จัดทำแผนงาน วางแนวทางปฏิบัติ เกี่ยวกับงานความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน งานป้องกันสกัดกั้นผู้หลบหนีเข้าเมืองและมีหน้าที่ประสานนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงมหาดไทยเกี่ยวกับกิจการผู้อพยพและผู้หนีภัยการสู้รบเพื่อกำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติ และวางระเบียบควบคุมดูแลและการรักษาความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อย การสงเคราะห์ช่วยเหลือภายในศูนย์อพยพและพื้นที่พักพิง ตลอดจนการประสานงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน การศึกษาวิจัยเพื่อการพัฒนา ระบบ การปฏิบัติงานผู้อพยพ การให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของจังหวัด อำเภอ⁵

³ วัตถุประสงค์ของนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ(พ.ศ.2546-2549) และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ(2546-2549) สืบค้นจาก “<http://www.nsc.go.th/policy4.html>”, 25 กุมภาพันธ์ 2547.

⁴ ข้อ 1 แห่งกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2545.

⁵ อัญชลี กิจธนไพบุลย์, “สิทธิในการอาศัยอยู่ในประเทศไทยของคนไร้สัญชาติ”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547), น.109.

ในส่วนประสานงานทางราชการนั้น จะมีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลและดำเนินการเกี่ยวกับงานสัญชาติ คนเข้าเมือง งานชาวเขาและชุมชนกลุ่มน้อย งานจัดระเบียบชุมชน บนพื้นที่สูงที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมการปกครอง

นอกจากกรมการปกครองจะมีบทบาทในการเสนอนโยบายแล้ว ยังพบว่ากรมการปกครองยังเป็นหน่วยงานทางด้านการปฏิบัติการอีกด้วย กล่าวคือ เมื่อมีนโยบายกำหนดให้สิทธิอาศัยแก่คนไร้สัญชาติแล้ว กรมการปกครองจะต้องเข้ามาดำเนินการและพัฒนาระบบการทะเบียนราษฎร งานบัตรประจำตัวประชาชนและงานทะเบียนอื่นๆ รวมทั้งการบริหารจัดการฐานข้อมูลกลางเพื่อการใช้ประโยชน์ ร่วมกันทั้งภาครัฐและภาคเอกชน⁶

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันการดำเนินการเกี่ยวกับทะเบียนราษฎรของคนต่างด้าวและคนไร้สัญชาตินั้นยังมีความล่าช้าอยู่บ้าง เช่น กรณีของพระวันวิภาห์ ไชยปัญญา⁷ ซึ่งได้ดำเนินการร้องขอใบสำคัญประจำตัวคนที่ไม่ใช่สัญชาติไทยมาเป็นคนที่มีสัญชาติไทย ได้ยื่นขอตามมาตรา 7 ทวิ และตาม มาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยสัญชาติพ.ศ.2551แล้ว แต่ยังไม่ได้รับ ซึ่งความล่าช้าดังกล่าวนี้ อาจเกิดจากกระบวนการทำงาน ขั้นตอนในการร้องขอต่างๆ หรืออาจเป็นเพราะความไม่เข้าใจของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานนั้นยังไม่เข้าใจพอต่อกับกฎหมายที่ออกมาใหม่ และความล่าช้าดังกล่าวจึงเป็นเหตุให้คนที่ไม่ใช่สัญชาติไทยไม่สามารถได้รับสิทธิต่างๆ ที่ควรจะได้รับตามกฎหมายที่กำหนดไว้

2. องค์กรของรัฐที่ทำหน้าที่ในการปฏิบัติตรวจคนเข้า-ออกเมืองและการส่งกลับ

2.1. สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองเป็นหน่วยงานในสังกัดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ ในมาตรา 118 พ.ศ.2547 ได้บัญญัติไว้ว่า ให้ส่วนราชการที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย พ.ศ.2539 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นส่วนราชการตามพระราชบัญญัตินี้จนกว่าจะมีพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติขึ้นใหม่

⁶ ข้อ 1วรรค 7 แห่งกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2545.

⁷ คู่มือที่ 2 หัวข้อ 1.1.4.

ทั้งนี้โดยให้สำนักงานกำลังพล สำนักงานส่งกำลังบำรุง สำนักงานแผนงานและงบประมาณ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ สำนักงานเลขาธิการกรม กองการเงิน กองการต่างประเทศ กองคดี และกองวิชาการ ซึ่งเป็นส่วนราชการตามวรรค1 เป็นส่วนราชการหรือหน่วยงานในสังกัดสำนักงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติตามมาตรา 10 (1) สำหรับส่วนราชการนอกจากนั้น ให้เป็นส่วนราชการตามมาตรา10(2) ตามพระราชบัญญัตินี้จนกว่าจะมีพระราชกฤษฎีกาหรือกฎกระทรวงซึ่งออกตามมาตรา 10 กำหนดเป็นอย่างอื่น

ในมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติแบ่งส่วนราชการตำรวจ กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2539 กำหนดให้สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) ปฏิบัติงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง กฎหมายว่าด้วยการทะเบียนคนต่างด้าว กฎหมายว่าด้วยค้าหญิงและเด็กหญิงและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวกับความผิดทางอาญา

(2) ให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่มาติดต่อราชการเกี่ยวกับงานตรวจคนเข้าเมืองและการทะเบียนคนต่างด้าว

(3) ปฏิบัติงานร่วมกันหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

นอกนั้นในประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 (ฉบับที่2) ยังกำหนดให้ข้าราชการในสังกัดกองตรวจคนเข้าเมืองและข้าราชการประจำในกองกำกับการ 2 และด่านตรวจคนเข้าเมืองเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522

ดังนั้น สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจและหน้าที่ความรับผิดชอบในการตรวจตราบุคคลและพาหนะทั้งปวงที่เข้ามาในราชอาณาจักรและจะออกไปนอกราชอาณาจักรเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง รวมทั้งการตรวจตราบุคคลที่กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการค้าหญิงและเด็ก นอกจากนั้นยังมีอำนาจหน้าที่สืบสวนสอบสวนและปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมายดังกล่าว รวมทั้งความผิดอาญาอื่นใดที่มูลเหตุของการกระทำความผิดมีวัตถุประสงค์จะให้คนต่างด้าวอยู่ในราชอาณาจักรโดยฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง

ภารกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองคือ ภารกิจในการปฏิบัติการส่งกลับบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองและอาศัยอยู่โดยไม่ได้รับอนุญาต

กระบวนการในการดำเนินการส่งกลับคนลาวที่เข้าเมืองผิดกฎหมาย

ตามที่บทบัญญัติมาตรา 54 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจที่จะส่งตัวคนลาวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายออกนอกราชอาณาจักรได้ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในการส่งตัวคนลาวที่เข้าเมืองผิดกฎหมายออกนอกประเทศไทย นั้น ย่อมเป็นไปตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแต่งตั้งตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ดังนั้นในการพิจารณาว่าจะส่งบุคคลใดออกนอกประเทศไทยได้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่นั้นๆ ซึ่งต้องอยู่ภายใต้ที่กฎหมายกำหนด

ในกรณีที่ต้องมีการสืบสวนสอบสวนเกี่ยวกับการส่งตัวคนลาวที่เข้าเมืองผิดกฎหมายออกนอกประเทศไทย ให้นำมาตรา 19 และมาตรา 20 มาบังคับใช้โดยอนุโลม กล่าวคือ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจที่จะอนุญาตให้คนลาวนั้นไปอาศัยอยู่ ณ ที่ที่เห็นสมควรได้และให้มีอำนาจที่จะเรียกคนลาวนั้นมาให้ถ้อยคำหรือในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่กักตัวคนลาวนั้นไว้ก็ให้กักได้ตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้

ในการดำเนินการส่งนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะส่งตัวคนลาวที่เข้าเมืองผิดกฎหมายกลับโดยพาหนะใดหรือช่องทางใดก็ได้ ตามแต่พนักงานเจ้าหน้าที่จะพิจารณาเห็นสมควร⁸

ตัวอย่าง ในกรณีของนายแล่ ที่ได้กล่าวมาในบทที่ 1 ข้อ 2.2 แล้ว

เช้าวันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2551 นายแล่ ยอมให้ตำรวจจับในที่สถานีตำรวจขณะสงคราม ในข้อหาเข้าเมืองผิดกฎหมาย ซึ่งในขณะนั้นทางเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ได้สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงต่างๆว่าเป็นคนที่เข้าเมืองผิดกฎหมายหรือไม่ และเป็นคนลาวจริงหรือไม่ เพื่อว่าจะได้มีการดำเนินในการที่จะส่งตัวกลับอย่างถูกต้อง ต่อมาในเช้าของวันที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2551

⁸ มาตรา 55 การส่งคนต่างด้าวกลับออกไปนอกราชอาณาจักรตามพระราชบัญญัตินี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่จะส่งตัวกลับโดยพาหนะใดหรือช่องทางใดก็ได้ตามแต่พนักงานเจ้าหน้าที่จะพิจารณาเห็นสมควร

ค่าใช้จ่ายในการส่งคนต่างด้าวกลับดังกล่าวนี้ ให้เจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะที่นำเข้ามานั้นเป็นผู้เสีย ในกรณีที่ไม้ปรากฏตัวเจ้าของพาหนะหรือผู้ควบคุมพาหนะ ให้ผู้กระทำความผิดตามมาตรา 63 หรือ มาตรา 64 เป็นผู้เสีย โดยพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเรียกค่าใช้จ่ายในการส่งคนต่างด้าวกลับจากผู้กระทำความผิดคนใดคนหนึ่งโดยสิ้นเชิงหรือร่วมกันตามแต่จะเลือก แต่ถ้าคนต่างด้าวนั้นจะขอกลับโดยพาหนะอื่นหรือทางอื่นโดยยอมเสียค่าใช้จ่ายของตนเอง พนักงานเจ้าหน้าที่จะอนุญาตก็ได้

ตำรวจชนะสงครามก็ได้ส่งนายแล้ไปยังสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ต่อมาในวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2551 ทางเจ้าหน้าที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองก็ส่งนายแล้เข้าสู่ชายแดนระหว่างจังหวัด อุบลราชธานีและแขวงจำปาศักดิ์ (ด้านวังเต่า-ช่องเม็ก) และในที่สุดนายแล้ก็ไปถึงบ้านโนนแดงใต้ เมืองสุกมมา แขวงจำปาศักดิ์ ประเทศลาว ในวันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ. 2551 อย่างปลอดภัย

โดยสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ได้กำหนดแนวทางเกี่ยวกับการส่งคน 3 สัญชาติ ได้แก่ พม่า ลาวและกัมพูชา ออกนอกราชอาณาจักรไว้ เพื่อให้ปฏิบัติในทางเดียวกัน ดังนี้

ก. ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งคำสั่งให้คนต่างด้าวเดินทางออกนอกราชอาณาจักร ตาม มาตรา 54 แห่งพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2522⁹ ตามแบบ ตม. 35 และให้พิมพ์มือกำกับลายชื่อ

กรณีแจ้งคำสั่งให้คนต่างด้าวเดินทางออกนอกราชอาณาจักรตามแบบ ตม. 35 มากกว่า 1 คนขึ้นไป ให้ใช้บัญชีตามแบบ ก.ประกอบแบบ ตม.35

ข. ลงประจำวันไว้เป็นหลักฐาน

ค. ให้รีบดำเนินการส่งกลับออกไปนอกราชอาณาจักรโดยพลัน หากมีความจำเป็นให้ กักตัวเพื่อรอการส่งกลับ แต่ให้ดำเนินการส่งกลับออกไปโดยเร็ว

⁹ มาตรา 54 คนต่างด้าวผู้ใดเข้ามาหรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือ การอนุญาตนั้นสิ้นสุดหรือถูกเพิกถอนแล้วพนักงานเจ้าหน้าที่จะส่งตัวคนต่างด้าวผู้นั้นกลับออกไป นอกราชอาณาจักรก็ได้ ถ้ามีกรณีต้องสอบสวนเพื่อส่งตัวกลับตามวรรคหนึ่งให้นำมาตรา 19 และ มาตรา 20 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่มีคำสั่งให้ส่งตัวคนต่างด้าวกลับออกไปนอกราชอาณาจักรแล้วในระหว่างรอ การส่งกลับ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจอนุญาตให้ไปพักอาศัยอยู่ ณ ที่ใด โดยคนต่างด้าวผู้นั้น ต้องมาพบพนักงานเจ้าหน้าที่ตามวันเวลาและสถานที่ที่กำหนด โดยต้องมีประกันหรือมีทั้งประกัน และหลักประกันก็ได้ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่จะกักตัวคนต่างด้าวผู้นั้นไว้ ณ สถานที่ใดเป็น เวลานานเท่าใดตามความจำเป็นก็ได้ ค่าใช้จ่ายในการกักตัวนี้ให้คนต่างด้าวผู้นั้นเป็นผู้เสีย

บทบัญญัติในมาตรานี้มิให้ใช้บังคับแก่คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรก่อน วันที่พระราชบัญญัติคนเข้าเมืองพุทธศักราช 2480 ใช้บังคับ

ส่วนการส่งกลับคนไร้สัญชาติที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย และไม่ได้รับอนุญาตให้อาศัยอยู่ในประเทศไทยนั้น ในทางปฏิบัติของสำนักงานตำรวจตรวจคนเข้าเมือง พบว่าจะไม่มีการส่งกลับคนไร้สัญชาติออกนอกราชอาณาจักร ที่เป็นเช่นนี้เพราะไม่รู้ว่าจะส่งบุคคลดังกล่าวกลับไปไหน ไต จนกว่าจะมีหลักฐานปรากฏ ตัวอย่าง ในกรณีของ นางไพรินทร์ ดังที่กล่าวมาในบทที่ 1 ข้อ 1.2.

2.2. ตำรวจตระเวนชายแดน

กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดน เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่อยู่ในสังกัดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2547 มาตรา 118 วรรค 1 กำหนดให้ส่วนราชการที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย พ.ศ.2539 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นส่วนราชการตามพระราชบัญญัตินี้จนกว่าจะมีพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติขึ้นใหม่ และในมาตรา 6 แห่งพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย พ.ศ.2539 กำหนดให้กองบังคับการตำรวจตระเวนชายแดนมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) รักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงปลอดภัยตามแนวชายแดน
- (๒) พัฒนาและช่วยเหลือประชาชนเพื่อความมั่นคงของชาติ
- (๓) ปฏิบัติงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและตามกฎหมายอื่นตามที่ได้มอบหมาย
- (๔) ฝึกอบรมตำรวจตระเวนชายแดน
- (๕) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

นอกจากนั้น ในประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 บางฉบับยังได้กำหนดให้ตำรวจตระเวนชายแดนในบางท้องที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522

ดังนั้น ตำรวจตระเวนชายแดน จึงมีหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงตามแนวชายแดน และการป้องกันปราบปรามการก่อความไม่สงบตามแนวชายแดน ถิ่นทุรกันดารยากที่จะเข้าถึง กล่าวคือมีหน้าที่ในการป้องกันการเข้ามาของคนต่างด้าวเข้าเมืองผิดกฎหมาย และตลอดจนการดำเนินการส่งกลับคนต่างด้าวที่เข้าเมืองผิดกฎหมายอีกด้วย

ในทางปฏิบัติ ตำรวจตระเวนชายแดน เป็นเจ้าพนักงานตำรวจที่มีอำนาจจับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าได้อยู่แล้วตามประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้น เมื่อพบตัวบุคคลคนต่าง

ตำรวจที่เข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายแล้วตำรวจตระเวนชายแดนย่อมมีอำนาจที่จะจับกุมบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองได้ ซึ่งเมื่อมีการจับกุมแล้วตำรวจตระเวนชายแดนจะส่งตัวคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายไปยังสถานีตำรวจในท้องถิ่น เพื่อให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนและส่งสำนวนให้พนักงานอัยการดำเนินการส่งฟ้องคดีต่อศาล และเมื่อศาลมีคำพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิดจริงก็จะดำเนินการส่งตัวกลับออกไปนอกราชอาณาจักรโดยเร็ว¹⁰

3. องค์การของรัฐที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับสิทธิในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน (Right to work access)

เมื่อประเทศไทยยอมรับให้คนลาวอาศัยอยู่โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว การที่จะให้เขาเหล่านั้นอาศัยอยู่โดยไม่เป็นภาระแก่รัฐไทย รัฐไทยจำเป็นต้องยอมรับถึงสิทธิในการทำงานของบุคคลดังกล่าวอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนพึงปรารถนา เพราะการที่จะให้บุคคลเหล่านั้นอาศัยอยู่ในประเทศไทยโดยไม่ให้บุคคลเหล่านั้นทำงานเพื่อหาเลี้ยงชีพตนและครอบครัวของตน ย่อมเป็นการกีดกันให้บุคคลเหล่านั้นกระทำทุกวิถีทางที่จะให้ตนและครอบครัวมีชีวิตที่สุขสบาย ซึ่งบุคคลเหล่านั้นอาจกระทำการใดอันเป็นภัยต่อรัฐ เช่น การกระทำความผิดทางอาญาฐานลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ทรัพย์สิน หรือปล้นทรัพย์ เป็นต้น อันเป็นการสร้างภาระให้แก่ประเทศไทยที่จะต้องดำเนินการป้องกันและปราบปราม อีกทั้งยังก่อให้เกิดความไม่สงบสุขภายในประเทศ ประชาชนมีความหวาดกลัว แต่หากประเทศไทยยอมรับให้เขาเหล่านั้นสามารถทำงานได้ นอกจากจะไม่เป็นการสร้างภาระให้แก่ประเทศไทยแล้ว การทำงานของเขาเหล่านั้นยังสร้างรายรับให้ประเทศไทยได้ เพราะเขาจะได้เสียภาษีให้ประเทศไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมก็ตามและยังก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเศรษฐกิจในประเทศไทยอีกด้วย

จากการศึกษาผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า องค์การของรัฐที่คอยเข้ามามีบทบาทในการให้ความดูแลช่วยเหลือและส่งเสริมอาชีพให้แก่คนลาวในประเทศไทยมีงานทำ เป็นหน้าที่หลักของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ซึ่งมี 2 หน่วยงานในสังกัดกระทรวงที่เข้ามาทำหน้าที่ในการคุ้มครองส่งเสริมสิทธิการทำงานของคนต่างด้าว ดังต่อไปนี้

¹⁰ อัญชลี กิจธนไพบุลย์, “สิทธิในการอาศัยอยู่ในประเทศไทยของคนไร้สัญชาติ”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๑๕๔๗).

3.1. กรมการจัดหางาน

นอกจากจะมีบทบาทในการดำเนินการพิจารณาและอนุญาตสิทธิในการทำงานของคนต่างด้าว จัดทำทะเบียนการทำงาน ควบคุม ดูแล ตรวจสอบการทำงานให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2521 แล้ว กรมการจัดหางานยังมีบทบาทในด้านการส่งเสริมให้มีงานทำ โดยการศึกษาวิเคราะห์ภาวะตลาดแรงงาน รวมทั้งพัฒนาและส่งเสริมระบบการบริหารด้านการส่งเสริมการมีงานทำเพื่อให้ประชากรมีงานทำที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถและส่งเสริมและให้บริการแนะแนวอาชีพตามแผนงานดีให้แก่ประชาชน

นอกจากนั้น ยังเป็นหน่วยงานดำเนินการคุ้มครองและป้องกันมิให้คนหางานถูกหลอกลวง ถูกเอารัดเอาเปรียบจากบริษัทจัดหางานและบุคคล รวมถึงการใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันและลงโทษผู้หลอกลวงเอารัดเอาเปรียบคนหางานทำ โดยรับเรื่องร้องทุกข์คนหางานที่ขอความช่วยเหลือ สืบสวนสอบสวนบุคคลที่มีพฤติกรรมหลอกลวงต้มตุ๋นคนหางานเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมาย

3.2. กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน มีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาฝีมือแรงงาน ศักยภาพกำลังแรงงานและผู้ประกอบการ ในทางปฏิบัติการพัฒนาฝีมือแรงงานได้เคยมีการเข้าไปฝึกทักษะในการทำงานของคนลาว ในทางข้อเท็จจริงเราไม่อาจปฏิเสธได้ว่ามีคนลาวที่อาศัยอยู่ในรัฐไทย ดังนั้นเมื่อคนเหล่านี้อาศัยอยู่และมีภูมิลำเนาในรัฐไทย และบางคนก็ไม่อาจที่จะย้ายภูมิลำเนาของตนไปยังรัฐอื่นได้ เนื่องจากมีจุดเกาะเกี่ยวกับรัฐไทย ดังนั้นเพื่อให้คนเหล่านี้ดำรงชีวิตอยู่ได้ จึงต้องให้เขาสามารถทำงาน ซึ่งการที่รัฐเข้าไปดูแลฝึกทักษะในการทำงานให้แก่เขาย่อมเป็นการลดภาระของรัฐไทยในการที่จะดูแลคนเหล่านี้และยังเป็นการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมอีกด้วย

4. องค์กรของรัฐที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรม

เนื่องจากการได้มาซึ่งสถานะทางกฎหมายของคนลาวในประเทศไทยเป็นอำนาจฝ่ายเดียวของรัฐไทยที่จะให้หรือไม่ให้ก็ได้ เช่นเดียวกับการสิ้นสุดสิทธิต่างๆทางกฎหมายที่ย่อมต้องสิ้นสุดลงตามที่รัฐ ต้องการ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นการที่จะได้มาหรือเสียไปซึ่งสถานะทางกฎหมายดังกล่าว ย่อมเป็นไปตามกฎหมาย เช่น รัฐจะออกคำสั่งเนรเทศบุคคลใดออกไปนอกราชอาณาจักรได้ย่อม

เป็นไปตามที่กฎหมาย กำหนดหรือในกรณีที่กฎหมายบัญญัติรับรองสถานะของบุคคลไว้ เพื่อไม่ให้บุคคลดังกล่าวถูกละเมิดสิทธิที่กฎหมายบัญญัติรับรองไว้และเป็นการควบคุมการใช้อำนาจฝ่ายเดียวของรัฐ ไม่ให้รัฐใช้อำนาจที่มีอยู่ตามอำเภอใจ จึงจำเป็นต้องมีองค์ประกอบของรัฐที่เข้ามาทำหน้าที่ในการตรวจสอบการกระทำของรัฐไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิของบุคคลได้

จากการศึกษาผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า องค์กรที่เข้ามามีบทบาทในการทำหน้าที่ตรวจสอบของการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคล ได้แก่ องค์กรฝ่ายตุลาการ เช่น ศาลปกครอง ศาลยุติธรรมและศาลแรงงาน ซึ่งผู้ทำวิทยานิพนธ์วิทยานิพนธ์จะได้นำเสนอ

4.1. ศาลปกครอง

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 223 ได้กำหนดให้ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีพิพาทระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชน หรือระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกัน อันเนื่องมาจากการใช้อำนาจทางปกครองตามกฎหมาย หรือเนื่องมาจากการดำเนินกิจการทางปกครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรตามรัฐธรรมนูญ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ รวมทั้งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาเรื่องรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง

ฉะนั้นศาลปกครองจึงเป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่เข้ามามีบทบาทในการตรวจสอบการกระทำของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นว่าได้กระทำการอันเป็นการชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนสามารถฟ้องหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของ ประชาชนด้วยการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือละเว้นการปฏิบัติการตามกฎหมาย ดังจะเห็นได้จากมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 ได้กำหนดให้ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมิอาจหลีกเลี่ยงได้ อันเนื่องมาจากการกระทำ หรือการงดเว้นการกระทำของหน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง หรือกรณีอื่นใดที่อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครอง ตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ ไว้ว่า กรณีที่หน่วยงานทางศาลปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่งหรือการกระทำอื่นใดอันเนื่องมาจากการกระทำโดยไม่มีอำนาจหรือนอกเหนือ

อำนาจหน้าที่หรือไม่ถูกต้องตามรูปแบบขั้นตอน การกระทำหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร การกระทำหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย หรือจากกฎ คำสั่งทางปกครองอื่นๆ กรณีที่เกี่ยวกับสัญญาทางปกครองต่างๆ และกรณีหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐฟ้องคดีเพื่อบังคับให้บุคคลต้องกระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง

ในการพิพากษาคดีของศาลปกครอง ในมาตรา 72 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 ได้กำหนดให้ศาลปกครองมีอำนาจกำหนดค่า บังคับอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

สั่งให้เพิกถอนกฎหรือคำสั่งหรือสั่งห้ามการกระทำทั้งหมดหรือบางส่วน ในกรณีที่มีการฟ้องว่าหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

สั่งให้หัวหน้าหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติตามหน้าที่ภายใน ระยะเวลาที่กำหนด ในกรณีที่มีการฟ้องว่าหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร

สั่งให้ใช้เงินหรือส่งมอบทรัพย์สินหรือให้กระทำการหรือดเว้นการกระทำในกรณีที่มีการฟ้อง เกี่ยวกับการกระทำที่เป็นการละเมิดของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ

สั่งให้ถือปฏิบัติต่อสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลในกรณีที่มีการฟ้องให้ศาลมีคำพิพากษา แสดงความเป็นอยู่ของสิทธิหรือหน้าที่ และสั่งให้บุคคลกระทำการหรือละเว้นการกระทำอย่างใด อย่างหนึ่ง เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย

จากการพิจารณาตามมาตรา 9 และ 72 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่า เมื่อมีคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลปกครองแล้ว กฎหมายให้อำนาจศาลปกครองที่จะยกเลิกเพิก ถอนการกระทำหรือคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ ถ้าหากการใช้อำนาจของรัฐและ เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลปกครองก็มีอำนาจที่จะเพิกถอนการกระทำหรือคำสั่ง ที่ไม่ชอบนั้นได้

4.2. ศาลยุติธรรม

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 218 ได้กำหนดให้ศาล ยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาทั้งปวง เว้นแต่คดีที่รัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจ ของศาลอื่น ดังนั้น ศาลยุติธรรมจึงมีอำนาจที่จะพิจารณาทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา

จะเห็นได้ว่า กระบวนการพิจารณาของศาลยุติธรรมนั้นได้เข้ามามีบทบาทในการทำหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องของการกระทำของรัฐตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ ซึ่งการเสนอคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลนั้นจะทำให้ทุกฝ่ายสามารถนำข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นมาแสดงต่อศาล และศาลจะเป็นผู้ค้นหาความจริง

การเสนอคดีต่อศาลยุติธรรมเกี่ยวกับการอาศัยอยู่ของคนลาวหรือคนต่างด้าวที่ไม่มีสัญชาติไทยนั้น ส่วนมากคนที่ไม่ใช่สัญชาติไทยนั้นจะตกเป็นจำเลยในข้อหาหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายหรืออาศัยอยู่โดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลอาญา ซึ่งโดยหลักแล้วเมื่อตำรวจตรวจคนเข้าเมืองจับกุมคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายได้แล้ว ก็จะมีการดำเนิน คดีกับคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายโดยส่งฟ้องคดีต่อศาลพิจารณาว่าจำเลยมีความผิดจริงก็จะลงโทษตามกฎหมายและให้ส่งตัวกลับออกไปนอกประเทศแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งการส่งฟ้องคดีต่อศาลนี้เป็นการเปิดโอกาสให้จำเลยได้ต่อสู้คดี ตามมาตรา 39 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ได้บัญญัติไว้ว่า บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้ ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุด แสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

ฉะนั้นการเสนอคดีต่อศาลยุติธรรมจึงทำให้สามารถตรวจสอบการกระทำของรัฐหรือการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ว่าการกระทำดังกล่าวนั้นได้กระทำการตามอำนาจที่กฎหมายกำหนดหรือกระทำตามอำเภอใจของเจ้าหน้าที่

4.3. ศาลแรงงาน

ศาลแรงงานเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างและมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) คดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามสัญญาจ้างแรงงานหรือตามข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง
- (2) คดีพิพาทเกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานหรือกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์

(3) กรณีที่จะต้องใช้สิทธิทางศาลตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน หรือกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์

(4) คดีอุทธรณ์คำวินิจฉัยของเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน หรือของคณะกรรมการแรงงานสัมพันธ์หรือรัฐมนตรีตามกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์

(5) คดีอันเกิดแต่มูลละเมิดระหว่างนายจ้างและลูกจ้างสืบเนื่องจากข้อพิพาทแรงงาน หรือเกี่ยวกับการทำงานตามสัญญาจ้างแรงงาน

(6) ข้อพิพาทแรงงานที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยขอให้ศาลแรงงานชี้ขาดตามกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ คดีตามวรรคหนึ่ง ในกรณีที่กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน หรือกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์บัญญัติให้ร้องเรียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือปฏิบัติตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนดไว้ จะดำเนินการในศาลแรงงานได้ต่อเมื่อได้ปฏิบัติตามขั้นตอนและวิธีการที่กฎหมายดังกล่าวบัญญัติไว้แล้ว